

A túzok (*Otis tarda*) állományának monitoringja a LIFE programban

Monitoring of the Great Bustard (*Otis tarda*) population in the LIFE-project

SPAKOVSKY PÉTER

2004 és 2008 között zajlik a „Túzok védelme Magyarországon” elnevezésű program az Európai Unió LIFE Nature alap támogatásával, amelyben öt nemzeti park, köztük a Fertő–Hanság és Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, a Nyugat-magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézete, három civil és egy gazdasági szervezet vesz részt partnerként. A program központi célja a magyarországi mintegy 1200 egyed számú túzokállomány 10%-os növelése a projekt végére. Erre mintegy 1,1 milliárd Ft áll rendelkezésre, ezzel a mai napig ez a legnagyobb természetvédelmi projekt hazánkban. A projekt legfontosabb intézkedései három csoportba sorolhatók: 1. tényleges túzokvédelem (földvásárlás, élőhelykezelés, repcevetés, hóeltakarítás, léghővezeték földkábelre cserélése, fészekörzés, tojásmintés stb.), 2. a túzokvédelem kiterjesztése, megalapozása (ismeretterjesztés pl. vándorkiállítás, természetfilmmel, gazda- és vadásztalálkozók szervezése, élőhelyfenntartási tervek készítése, nemzeti ragadozógazdálkodási terv készítése, tanácsadás, részvétel a jogalkotásban stb.), 3. megfigyelés, adatgyűjtés, tudományos elemzés (térinformatikai rendszerben, intra- és extrapopulációs viszonyok, élőhelyhasználat, ökológiai faktorok szerepe stb.) A kilenc projectterület egyike a 13 000 hektáros Mosoni-sík Különleges Madárvédelmi Terület, de az intézkedések nem mindegyike érinti a Mosoni-síkot. A túzokvédelmet a támogatási időszak lejártá után is folytatni kell, amelynek végeredményeként 10 éven belül 50%-os állománynövekedést várunk. Azon felül, hogy ez szerződésbeli kötelezettségünk is, még az a tény is sarkall minket, hogy a remélt sikerek elérése esetén is csak a hajdani nagyság töredékére sikerül felduzzasztani a túzokállományt.

A monitoring tevékenységet a Nyugat-magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézete irányítja. A monitorozást az intézet által kidolgozott protokoll szerint terepi emberek végzik minden projectterületen, egyes elemeit csak kisebb mintaterületen, a gyűjtött adatokat a központba küldik feldolgozásra. A protokoll szerint évente négy alkalommal szinkronszámolást tartunk, hetente minimum egyszer állományfelmérést végzünk. A túzokfészkek és az elhullások monitorozása folyamatos. A predátorok monitorozása a következőképpen történik: a kotorékokat folyamatosan mérjük fel, évente kétszer éjjeli reflektoros felmérést tartunk, a teríték adatait az országos adattárból kapjuk. A ragadozómadarakat mintaterületen belül standard pontokon hetente számoljuk, s vizsgáljuk a fészkeiket is. Rögzítjük az élőhelyszerkezetet is a mintaterületen évente háromszor, illetve a túzokfészkek 1 km-es sugarú körzetében. Vizsgáljuk továbbá a mezőgazdasági technológiát és az egyéb veszélyeztető tényezőket is.

A program működésének köszönhető legfontosabb előrelépések a Mosoni-sík vonatkozásában: 1. A túzokélőhely megfigyelése, ellenőrzése gyakorivá vált, folyamatos lett a túzokvédelem. A Különleges Madárvédelmi Terület többi jelölő faja is előtérbe került. 2. Kiterjedt és megújult a párbeszéd a túzokokkal kapcsolatban lévők széles körével. 3. Felülénkült a túzokok tudományos kutatása (az ebben rejlő lehetőség nagyságát jellemzi, hogy csak 2005-ben 24326 túzokegyed-észlelési adatunk van). 4. Megerősödött a nemzetközi együttműködés az ugyanazon a populáción „osztózkodó” országok, Ausztria, Szlovákia és Magyarország túzokvédői között. A nyugat-pannon térség túzokvédelmének mintegy másfél évtizedes múltja bebizonyította, hogy a túzokvédelem lehet eredményes azáltal, hogy az egyedszámot kb. 121-ről 315-re emelte, ezért elengedhetetlen a folytatás. A programról részletek a www.tuzok.hu internetes lapon olvashatók, a tudományos eredmények pedig az intézet által kiadott Magyar Apróvad Közleményekben jelennek meg.

Summary

The Conservation Project of Great Bustard (*Otis tarda*) in Hungary is being implemented between 2004 and 2008 and is supported by the European Union's LIFE Nature Fund. The main aim of the project is to increase the Great Bustard population in Hungary by 10% during 4 years. One of the nine project areas is the 13 000 hectares Mosoni-sík Special Protection Area. The main actions of the project are classified in the following three groups: 1. reduction of key factors of mortality; direct protection; 2. increasing public awareness and creating support for conservation; 3. observation, scientific research.

The most important achievements of the program are: 1. monitoring and control is now continuous in the project area, from what other protected species inhabiting the SPA are benefited too; 2. dialog between conservationists and local stakeholders is renewed and the range of stakeholders involved in this dialog is widened significantly. 3. scientific research on Great Bustard has intensified during the project (24326 individual observations only from 2005); 4. a transboundary collaboration has emerged and strengthened between Austria, Slovakia and Hungary to protect the “shared” bustard population. The increment of individuals of the West Pannonian population of Great Bustard from 121 to 315 justifies the importance of these activities. Details of the project are presented on the webpage: www.tuzok.hu while scientific results will be published in the forthcoming volumes of the Hungarian Small Game Bulletin.

Spakovszky Péter – Nyugat-magyarországi Egyetem, Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet
H-9400 Sopron, Ady Endre u. 5. – spakovszky@yahoo.com
